

G E M E E N T E B O R N E

Door de kerngroep zijn de afgelopen tijd de gevolgen van de recessie voor Borne in beeld gebracht en is een aantal denkrichtingen verkend. Deze hebben betrekking op vier onderwerpen die hierna worden beschreven:

- woningbouw
- bedrijfsleven
- werk en inkomen
- gemeentefinanciën

Interactieve sessie

Op 15 april zal het college de recessie bespreken met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Tijdens deze interactieve sessie wil het college de creativiteit en solidariteit in de Bornse samenleving aanspreken om samen denkrichtingen te verkennen.

In deze gezamenlijke verkenning van denkrichtingen wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd:

- Doel van denkrichtingen is om als Bornse samenleving sterker uit deze economische recessie te komen.
- Conform het herzien regeerakkoord gaan we uit van economisch herstel in 2011.
- Alle ideeën die bijdragen aan het versterken van de Bornse samenleving zijn welkom, niets is onbespreekbaar.
- De zwakkeren in de Bornse samenleving hebben juist in deze tijden behoefte aan steun en perspectief.
- De draagkracht van de Bornse samenleving is groot. Dit is één van de kenmerkende en onderscheidende kwaliteiten van Borne binnen het stedelijk netwerk. Deze draagkracht zal nu aangesproken worden.
- De gemeente wordt geconfronteerd met een structureel nadeel op de begroting van minimaal € 1,5 mln. (op een totale begroting van € 70 mln.)
- We zullen zoveel mogelijk gebruik maken van stimuleringsmaatregelen van Rijk en provincie.
- Maatregelen zullen we zoveel mogelijk afstemmen met gemeenten in Netwerkstad en de Regio Twente.

Kadernota

Uit de denkrichtingen komt een aantal maatregelen voort dat opgenomen zal worden in de kadernota ter voorbereiding op de begroting 2010-2013. We kiezen er voor om op dit moment geen maatregelen te nemen die ingrijpende financiële consequenties hebben, mede in het licht van de onzekere financiële positie van de gemeente. Daarnaast hebben we de afgelopen periode al plannen gematigd, ter discussie gesteld of op een alternatieve manier ingevuld. De gemeenteraad zal, op basis van zorgvuldige voorbereiding door het college, een integrale afweging kunnen maken bij de bespreking van de kadernota op 30 juni a.s.

3 Gevolgen en oplossingrichtingen

3.1 Woningbouw

Voor zowel het bedrijfsleven als voor het in stand houden van voorzieningen in Borne is de inwonersgroei en daarmee de woningbouw van cruciaal belang voor de toekomst van Borne. Landelijk kent de woningmarkt een sterke stagnatie. In de Bornsche Maten wordt voor een gemengde doelgroep gebouwd.

G E M E E N T E B O R N E

Naast sociale koop en huur voor lagere inkomens en starters ook in het hogere segment voor doorstromers op de woningmarkt. Omdat vooral doorstromers hun huidige woningen niet kunnen verkopen, neemt de vraag naar woningen in de Borne-Maten af. Naast deze afnemende vraag wordt de concurrentie van andere woningbouwlocaties in de regio duidelijk zichtbaar. Daarnaast zal in z'n algemeenheid in de komende decennia de totale regionale woningbouwbehoefte afzakken. Dit onder invloed van de demografische ontwikkelingen. In 2009 zullen in de Borne-Maten minimaal 80 woningen opgeleverd worden. Door actief de positie en regionale status van de Borne-Maten te bevestigen en verder te versterken, verwachten we voor 2010 en 2011 minimaal 100 woningen op te leveren. Borne heeft met de Borne-Maten (Vinex) de taakstelling op zich genomen om mede invulling te geven aan de regionale woningbouwbehoefte. Binnen de gemaakte afspraken mag dan ook verwacht worden dat het woningbouwtempo bij economische herstel weer op de geplande 150 woningen per jaar zal komen.

Denkrichtingen

- Wij zullen de positie van de Borne-Maten in regionale afspraken en met de provincie (her)bevestigen als prominente locatie.
- Wij ronden momenteel een marktanalyse af op basis waarvan wij met ontwikkelaars en investeerders in gesprek gaan over maximaliseren van de bouwproductie en het terugdringen van risico's.
- Wij zullen het project Borne-Maten versterken door de kosten, organisatie en marketing opnieuw tegen het licht te houden. Ook PPS-mogelijkheid wordt onderzocht op gebied van samenwerking en financiering.

3.2 Bedrijfsleven

Borne heeft een kleine, krachtige economie met ongeveer 5500 arbeidsplaatsen. Een groot deel van de Borne werkgelegenheid (1500 arbeidsplaatsen) wordt geleverd door de (detail)handel. De sectoren die door de economische recessie het sterkst getroffen worden (bouw, industrie en logistiek) zijn minder groot, maar bieden samen toch 1350 arbeidsplaatsen. Borne heeft een beroepsbevolking van ongeveer 7500. Hiervan werkt 20% in de gemeente Borne.

De directe gevolgen voor in Borne gevestigde bedrijven worden zichtbaar. Twee bedrijven hebben op dit moment faillissement aangevraagd. Vrijwel alle andere bedrijven hebben of krijgen te maken met teruglopende omzetten.

Op korte termijn kunnen bedrijven hierdoor in liquiditeitsproblemen komen. Natuurlijk kunnen wij de ontwikkelingen niet keren, maar waar mogelijk zullen wij anticiperen door effecten nauwgezet te volgen en in overleg met bedrijven te zoeken naar oplossingen. Voor de langere termijn zullen we rekening houden met de structurele problemen die door Borne ondernemers ervaren worden zoals de afnemende bereikbaarheid (knelpunt afrit 30 A1) en de kwaliteit van het kernwinkelgebied.

Voor kavels op het bedrijventerrein Buren/De Veldkamp worden gesprekken gevoerd met verschillende geïnteresseerden. De eerste twee bedrijfskavels zijn inmiddels verkocht. In de overige gesprekken is enige terughoudendheid merkbaar om tot definitieve aankoop over te gaan. Hierbij speelt mee dat ondernemers minder makkelijk kredieten krijgen van financiers. De aanleg van de tunnel onder het spoor, ter verlenging van de Amerikalaan, is in volle gang en zal naar verwachting in januari 2010 kunnen worden opgeleverd. De verwachting is dat de kaveluitgifte op de Veldkamp hierdoor een impuls zal krijgen.

G E M E E N T E B O R N E

De overheid is over het algemeen een betrouwbare, maar late betaler. Om zoveel mogelijk te helpen voorkomen dat ondernemers in liquiditeitsproblemen komen, zal de gemeente haar rekeningen in principe binnen drie weken betalen.

Voor de bemiddeling voor ondernemers in problemen zullen we, in overleg met de BBO, een contactpersoon aanwijzen. Omdat we weten dat ondernemers niet snel de 'vuile was' buiten hangen en zich soms pas melden als het te laat is, zal deze contactpersoon bedrijven actief benaderen en hen wijzen op mogelijkheden die bestaan. We zullen bedrijven goed en tijdig doorverwijzen naar de Regionale Organisatie Zelfstandigen Twente (ROZ) en/of de Stadsbank en ze attenderen op de garantstelling voor leningen en het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ-lening). De verwachting is dat vooral kleine zelfstandigen door bemiddeling het hoofd boven water kunnen houden.

Goede contacten tussen het bedrijfsleven en de gemeente zijn juist nu belangrijk. Vanuit sociale zaken onderhoudt een accountmanager/contactfunctionaris contacten met het bedrijfsleven en stelt kandidaat-werknemers bij ondernemers voor (zie ook onder Werk en inkomen). Hiermee proberen wij werkzoekenden te helpen, maar kunnen wij ook ondernemers wijzen op de mogelijkheden die verschillende regelingen bieden.

Opdrachten en aanbestedingen zullen op internet geplaatst worden zodat lokale en regionale ondernemers direct kennis kunnen nemen van plannen en investeringen en hierop kunnen inschrijven. We zullen een aantal projecten, waarvoor binnen de begroting reeds kredieten beschikbaar zijn gesteld, zo snel mogelijk uitvoeren. Hiervoor zetten we verschillende middelen in zoals het maken van afspraken met derden over hun (financiële) bijdragen en het faciliteren door bestemmingsplannen en vergunningen zo snel mogelijk af te ronden.

Denkrichtingen

- Betalen van rekeningen door de gemeente, binnen maximaal 3 weken.
- Bemiddeling aanbieden aan ondernemers in problemen (ROZ, samenwerking met banken).
- Accountmanager sociale zaken en EZ zal in de toeleiding van werkzoekenden expliciet de mogelijkheden voor ondernemers onder de aandacht brengen.
- Ook door middel van accountmanagement het plaatselijke bedrijfsleven optimaal faciliteren in vergunningverlening en andere dienstverlening.
- Faciliteren van een bijeenkomst, georganiseerd door de BBO, waarin we het beschikbare instrumentarium (regelingen ed.) toelichten.
- Belangrijke projecten, waarvoor kredieten beschikbaar zijn, versneld uitvoeren.
- Opdrachten en aanbestedingen plaatsen we op internet.

3.3 Werk en inkomen

Naar verwachting zullen de gevolgen van de recessie in Twente zich vooral vanaf de zomer van 2009 voordoen. Hierbij moet gedacht worden aan een afname van tijdelijke banen, een grotere structurele werkloosheid, een afname van het aantal (door)startende ondernemers en een groter beroep op de bijstandsvoorzieningen en de voedselbank. Naar verwachting zal 2 procent van de werkenden (vooral de uitzendkrachten en flexwerkers) hun baan gaan verliezen en vooral jongeren/schoolverlaters lopen een groot risico om geen werk te vinden.

We zullen actief samenwerken, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als met partijen in de regio. Intern zullen we de dienstverlening aan (nieuwe) ondernemers integreren door samenwerking tussen economische zaken en sociale zaken. Nieuwvestiging op bedrijventerrein Buren levert werkgelegenheid

G E M E E N T E B O R N E

op. De re-integratiemiddelen kunnen op hun beurt voor ondernemers uitnodigend zijn en deze zullen we actief aanbieden.

Door het Platform voor Onderwijs Werk en Inkomen (POWI) is een plan van aanpak Twentse arbeidsmarkt in relatie tot de kredietcrisis is opgesteld. Dit plan van aanpak bevat vijf prioriteiten:

- 1 Werk naar werk, iedereen die dreigt een baan te verliezen dient te worden begeleid naar een nieuwe baan.
- 2 Opleiding, in plaats van werkloosheid is scholing beter.
- 3 Gesprek met grote banken in Twente, verstrekking van kredieten aan bedrijven in nood.
- 4 Inzetten van w-deel ter voorkoming van werkloosheid.
- 5 Uitbrengen van een maandelijks overzicht van de Twentse arbeidsmarkt.

Deze prioritering wordt ondersteund vanuit de gemeente Borne en we gaan dit instrumentarium in Borne aanbieden.

De Work First werkwijze, via werk naar werk, is een succesvolle werkwijze gebleken en zal onverminderd worden voortgezet.

Meer dan voorheen zullen we aandacht besteden aan scholing als middel om mensen (vooral alleenstaande ouders en jongeren/schoolverlaters) beter toe te rusten voor een minder gunstige arbeidsmarkt of om ze om te scholen naar sectoren waar de recessie minder voelbaar is (bijvoorbeeld gezondheidszorg en welzijn). Op kort termijn starten we met een project dat gericht is op jongeren tot 30 jaar. Jongeren in de bijstand krijgen de keuze tussen of werken (stage, leerwerkplekken of regulier werk) of naar school (bij voorkeur met studiefinanciering). Omdat via werk naar werk zeer succesvol is gebleken in het beheersbaar houden van de bestandsomvang, zullen banen met loonkostensubsidie intensief worden ingezet.

We zullen de samenwerking met het Werkbedrijf van het UWV, de gemeente Hengelo en de gemeente Hof van Twente nader inhoud geven. Vorig jaar zijn de gemeente Hengelo en het Werkbedrijf gestart met het zogenoemde toonkamerconcept. Het concept verwijst naar een integrale dienstverlening in de keten van Werk en Inkomen met als doel een effectiever en efficiëntere dienstverlening aan de klant en daarmee een verhoging van de uitstroom naar werk. We zullen de ervaringen en resultaten met het toonkamerprincipe gebruiken om de dienstverlening aan Bornse burgers te verbeteren.

Denkrichtingen

- Work First onverminderd inzetten.
- Meer inzetten op (om)scholing door het project jongeren in de bijstand
- Creëren van 20% meer banen met loonkostensubsidie.
- Samenwerking met Hengelo en Hof van Twente binnen het Werkbedrijf intensiveren.
- regionaal arbeidsmarktplan vertalen naar de Bornse situatie en bespreken met de BBO.

3.4 Gemeentefinanciën

Naast de reeds geschetste effecten op het terrein van zowel sociale zaken als de woningbouw zal ook rekening gehouden moeten worden met effecten die de gemeentelijke begroting rechtstreeks raken. Hieronder volgt een blik op de belangrijkste thema's die van invloed kunnen zijn op het financiële perspectief van onze gemeente.

Gemeentefonds

G E M E E N T E B O R N E

De eerste signalen over kortingen op het gemeentefonds zijn al afgegeven. Hoewel dit zich nog niet heeft vertaald in circulaire zijn landelijk kortingen op het gemeentefonds van € 300 miljoen genoemd. Omgerekend zou dit voor Borne een bedrag van om en nabij de € 300.000,- betekenen. Daarnaast kan een verder verslechterende economie betekenen dat het gemeentefonds nog verder onder druk komt te staan. Op dit moment zijn er echter nog geen signalen die in die richting wijzen.

Specifieke uitkeringen

Ook specifieke uitkeringen kunnen onder druk komen te staan. In hoeverre de economische neergang de specifieke uitkeringen beïnvloedt is op voorhand niet te bepalen. Van de reeds toegezegde uitkeringen voor projecten waar reeds een raadsbesluit over is genomen mag verwacht worden dat deze niet onder druk komen te staan. In hoeverre aanvragen voor toekomstige projecten onder druk komen te staan is nu nog niet te voorzien.

De belangrijkste specifieke uitkering is de Wet Werk en Bijstand. Wanneer een tekort op het inkomensdeel meer bedraagt dan 10 procent van het budget, dan kan voor het meerdere een aanvraag worden ingediend voor een aanvullende uitkering. Het financiële risico blijft voor 2009 beperkt tot € 200.000,-.

Grondbedrijf

Alle grondexploitaties op dit moment herzien.

Voor bijvoorbeeld de Bornsche Maten betekent een terugval van het aantal woningen per jaar dat de totale uitgifteperiode wordt verlengd. Hierdoor kunnen de rentelasten oplopen tot enkele miljoenen, indien deze vertraging niet kan worden ingelopen.

Daarnaast heeft een vertraging van de woningbouwproductie ook effect op de normale begroting. Dit heeft zowel betrekking op inkomsten gemeentefonds, ozb-opbrengsten, als bouwleges. Indicatief gaat het dan om afgerond € 4.000,- per woning. Bij een bouw van 80 woningen in 2009 in plaats van 150 gaat het dan om structureel € 280.000,-.

Belastingen en leges

Ook op het gebied van belastingen zal deze periode kunnen leiden tot onrust. Hoewel het gemeentelijk beleid is dat correcties op de waardering van de onroerende zaken op macro-niveau gecompenseerd worden door een tariefsaanpassing zodat de macro-opbrengst voor onze gemeente gelijk blijft, kan hier op micro-niveau sprake zijn van ongewenste ontwikkelingen. Hierbij kan gedacht worden aan een toename van leegstand en een toename van kwijscheldingsverzoeken. Hierbij past het ons als gemeente dat wij dergelijke ontwikkelingen goed uitleggen aan de burgers.

Treasury en inkomsten derden

Ook in de renteontwikkeling, een belangrijke component van de gemeentebegroting, zien we de gevolgen van de kredietcrisis terug. Met name het tarief voor de lange rente is de afgelopen maanden omhoog gegaan. Banken vragen extra zekerheden in de vorm van opslagen op de rentetarieven. Daartegenover staat dat de tarieven voor de korte rente op dit moment naar beneden zijn gegaan. Hier moet de kanttekening worden gemaakt dat gemeenten in het kader van de wet FIDO beperkt zijn in de mogelijkheden om kort geld aan te trekken. Dit vraagt van de gemeente dat continu de grenzen gezocht moeten worden van de mogelijkheden om financieringsrendementen te halen en dat intensief en slim treasurybeleid nodig is om dit te kunnen effectueren.

G E M E E N T E B O R N E

Deelnemingen

Ten aanzien van dividendopbrengsten van deelnemingen die onze gemeente heeft is het realistisch om te veronderstellen dat deze vanaf 2009 onder druk staan. Hoewel er op dit moment nog geen signalen zijn is het te verwachten dat lagere bedrijfsresultaten tot uitdrukking zullen komen in dividendopbrengsten. Hierbij moeten we met name denken aan onze deelnemingen in BNG, Essent, Twence, Wadinko, COGAS. De middelen uit de mogelijke verkoop van Essent kunnen aangewend worden ter compensatie wegvallende dividenden en voor het overige zullen wij ze toevoegen aan de reserves.

Met de mogelijk overige opbrengst van de verkoop van Essent wil de provincie Overijssel het programma 'Investeren in Overijssel' opzetten, bestaande uit gezamenlijke investeringen van gemeenten en provincie. We zullen de Bornse Essentmiddelen in principe gebruiken voor het versterken van onze eigen financiële positie. Waar al middelen beschikbaar zijn voor projecten (als voorfinanciering) kijken we of we met de provincie deze projecten kunnen versnellen.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Recent is duidelijk geworden dat de aanbesteding van huishoudelijke hulp een risico inhoudt van (structureel) € 750.000 tot € 1.000.000. Dit risico is niet een direct gevolg van de economische crisis, maar heeft wel grote invloed op de financiële ruimte. Dit is een vraagstuk dat alle gemeenten treft.

Denkrichtingen

- Projecten heroverwegen, temporiseren of faseren.
- Inkomsten van derden genereren (subsidies, stimuleringsmaatregelen).
- Herfinanciering leningen.
- Mogelijke opbrengsten verkoop Essent gebruiken voor wegvallende dividenden en voor het overige volledig toevoegen aan reserves
- Gebruik maken van mogelijkheden Investeren in Overijssel.
- Bezuinigingsmaatregelen voorbereiden.

In de begroting is geen structurele ruimte om de gevolgen van de economische crisis direct op te vangen. Als de in deze notitie gemelde effecten zich gaan voordoen dan zijn bezuinigingsmaatregelen nodig om de begroting voor 2010 en verder in evenwicht te brengen.

Vorbereiding vindt plaats in de aanloop naar de kadernota. Met productcoördinatoren en MT is op 19 maart verkend wat de mogelijkheden zijn. De eerste voorstellen worden eind april in het MT besproken en zullen evenals de informatie uit o.a. de interactieve sessie met de burgers betrokken worden bij de totstandkoming van de kaderbegroting.

Recapitulatie financiële gevolgen voor het komende begrotingsjaar (2010)

Zoals in de inleiding al aangegeven is de economische situatie onzeker en verandert de informatie vrijwel dagelijks. In dit perspectief willen we toch een eerste indicatie geven van de kwantificeerbare gevolgen voor de begroting van de gemeente Borne zoals die op dit moment kan worden ingeschat.

G E M E E N T E B O R N E

Gemeentefonds	300.000
Specifieke uitkeringen (Vwvb)	200.000
Woningbouw Borne Maten (vermindering inkomsten 2009)	280.000
Aanbesteding Wmo	750.000- 1.000.000
Totaal	1.530.000- 1.780.000

4 Voorstel

1. Kennis nemen van het memo 'Economische crisis: gevolgen en denkrichtingen voor Borne'.
2. De uitgangspunten en denkrichtingen onderschrijven en gebruiken voor Denk mee met B&W op 15 april.
3. Bijgaande memo openbaar maken d.m.v. persbericht.
4. De resultaten van Denk mee met B&W meenemen in de Kadernota.
5. Het memo ter informatie aan de gemeenteraad sturen.